

Nederlanders in Japan

De reis van De Liefde naar Japan

Een nieuwe route

Vanaf 1595 tot 1602 beconcurrerde een aantal kleinere compagnieën (zgn. Voorcompagnieën of Compagnieën van Verre), in plaatsen als Amsterdam, Rotterdam, Middelburg en Veere elkaar in de handel op Azië. Pas op 20 maart 1602 werden deze compagnieën verenigd in de Verenigde Oostindische Compagnie.

Het waren dus geen VOC schepen die op 27 juni 1598 vanuit Rotterdam richting Azië vertrokken. Deze schepen, **de Hoope** (vlaggenschip of admiraalschip), **de Liefde** (vice-admiriaalschip), **Trouwe**, **de Gelooue** en **de Blijde Boetschap** (we zullen verder de op moderne wijze geschreven namen gebruiken) vertrokken op initiatief van de Rotterdamse koopman/reder Pieter van der Haegen en de bankier Johan van der Veken naar Azië. In dit konvooi was Het Geloof de Schout-bij-Nacht, hetgeen betekent dat deze 's nachts achteraan zou varen om te zorgen dat men bij elkaar bleef. Het schip de Liefde was omgedoopt, daarvoor had het Erasmus geheten en dat is ook de reden dat een houten beeld van Erasmus op de spiegel van het schip stond en de naam Erasmus nog vaak in verband met dit schip wordt gebracht.

De route was geheim gehouden voor de opvarenden omdat deze niet via Kaap de Goed Hoop zou gaan, een route die inmiddels bekend was door Cornelis de Houtman, maar via Zuid-Amerika, namelijk via Straat Magelhaes, een nog onbekende en gevaarlijke route. Het doel van reis zou zijn: handelen in Zuid-Amerika (eventueel met geweld) en daarna naar de Molukken en misschien verder voor meer handel.

Het schip "De Liefde"

Van de vijf schepen die op 27 juni 1598 waren vertrokken uit Rotterdam, zou alleen het schip De Liefde uiteindelijk Japan bereiken op 19 april 1600. Het schip De Hoop was het vlaggenschip, daar voerde Jacques Mahu het bevel als admiraal van de vloot. Op dit schip was, bij het vertrek uit Rotterdam, William Adams stuurman. Het was deze Adams (Engeland, 1564 - Japan, 1620) die later stuurman op De Liefde zou worden en een grote rol zou gaan spelen in Japan. (Hij was de hoofdrolspeler in het boek en tv-serie "Shogun"). Op De Liefde werd het bevel gevoerd door Simon de Cordes, die vice-admiraal van de vloot was. Ook Jacob Jansz Quackernaeck, de latere kapitein, was hier aan boord.

Vanwege zijn ervaring met de route naar Japan en China had men met veel moeite Dirck China overgehaald om mee te gaan en ook hij was aan boord van De Liefde, overigens zonder een bepaalde functie. Anderen aan boord van De Liefde waren Jan Joosten van Lodensteyn en Melchior van Santvoort, de laatste als commies. Zij zouden beiden nog een belangrijke rol in Japan gaan spelen. Gerrit van Beuningen was kapitein op Het Geloof.

De Liefde had 110 man aan boord en de totale bemanning van de 5 schepen was 507 man.

Omdat men ook de bedoeling had om Spaanse gebieden in Zuid-Amerika te veroveren en te plunderen had men ook nogal wat wapens en soldaten aan boord.

Na 3 maanden (men was toen bij de Kaapverdische eilanden) werd, wegens het overlijden van de admiraal Mahu, vice-admiraal Cordes overgeplaatst naar de Hoop (het vlaggenschip en dus werd hij admiraal), Dirck China werd overgeplaatst naar de Blijde Boetschap als kapitein en Gerrit van Beuningen werd kapitein op de Liefde. William Adams kwam als stuurman aan boord van de Liefde. Toen pas werd er verteld dat men niet via Kaap de Goede Hoop naar Indië zou gaan maar via Straat Magelhaes naar de Molukken en Japan. Men stak via Annobon (aan de westkust van Afrika ter hoogte van de evenaar) de Atlantische Oceaan over naar de straat Magelhaes. Nog voor Straat Magelhaes was bereikt, was een groot deel van de bemanning al overleden aan scheurbeuk, hete koorts en honger. Het was juist winter toen men Straat Magelhaes bereikte en daardoor nog meer ontberingen te verduren had. De doorvaart duurde van april tot augustus 1599. Een schip, het Geloof, zag toen af van de reis en keerde terug naar Rotterdam. Na Chili zou men de Stille Oceaan oversteken. In Chili werd echter Gerrit van Beuningen (kapitein van de Liefde) vermoord en nu werd Jacob Quackernaeck de nieuwe kapitein. Ook de Blijde Boetschap met Dirck China werd daar door de Spanjaarden veroverd. Dirck overleefde dit echter wel maar bereikte Japan daardoor niet. Bij het eiland Santa Maria, ergens halverwege de Chileense kust, ontmoetten De Liefde en De Hoop elkaar nog. Door de tegenslagen hadden beide schepen nog maar zo'n 30 man aan boord. Het voorstel om één schip te verbranden en met de ander verder te gaan werd verworpen. Men had wel kans gezien om voldoende eten en en drinken aan boord te krijgen, maar nu moest nog besloten worden, gezien de huidige situatie, waar naar toe de verdere reis zou gaan. Aangezien De Liefde veel

wollen stoffen aan boord had, die men waarschijnlijk moeilijk in de warme gebieden als de Molukken zou kunnen slijten, werd besloten naar een noordelijker gebied te gaan. Gezamenlijk vertrokken de De Hoop en De Liefde richting Japan. Na het passeren van de evenaar voer men langs een paar eilanden en daar deserteerden een aantal mensen. Volgens sommigen zouden dit de Marianen geweest kunnen zijn, maar anderen denken dat dit de Hawaï-eilanden geweest waren..

Toen de twee schepen samen in een storm verzeild raakten verdween De Hoop onder water en ging verloren. De Liefde met dus Quackernaeck als kapitein, William Adams als stuurman, Melchior van Santvoort en de koopman Jan Joosten van Lodensteyn, ging dus alleen verder op reis, een reis die nog 5 maanden zou duren. Op 19 april 1600 liet men het anker vallen voor Oita (toen nog Bungo) aan de oostkust van Kyushu met nog slechts 25 man aan boord waarvan nog maar 6 man op eigen benen konden staan.

Trouw heeft nog wel de Molukken bereikt, maar de bemanning werd daar door de Portugezen vermoord. **Volgens een brief van William Adams, geschreven in 1611, landde men in 1600 bij de plaats Bungo. Het was een vrij groot gebied dat Bungo heette. Tijdens de Tokugawa periode is dit opgedeeld en de plaats waar men strandde met De Liefde werd toen Funai. Weer later werd dit Oita.**

Mensen die Japan bereikten waren o.a.: Jacob Jansz. Quackernaeck, William Adams, Melchior van Santvoort en Jan Joosten van Lodensteyn.

Het was Tokugawa Ieyasu die de stuurman William Adams, vergezeld door Jan Joosten van Lodensteyn, naar het paleis in Osaka liet komen. Dat Adams moest komen was op zich vreemd, want Jacob Quackernaeck was kapitein en vice-admiraal. Mogelijk kwam dit door de Portugese Jezuïeten, die al sinds 1543 in Japan waren en die nu als tolk optraden. Dit was niet gunstig voor de Nederlanders omdat Holland in oorlog was met Spanje en Portugal (die toen één waren).

Overigens was dit paleis in Osaka waar zij ontvangen werden door Tokugawa Ieyasu, de burcht van Toyotomi Hideyori. Deze was de zoon van Toyotomi Hideyoshi. Hideyoshi was in 1598 overleden en omdat Hideyori nog minderjarig was had Hideyoshi voor zijn dood 5 regenten voor zijn zoon benoemd. Eén daarvan was Tokugawa Ieyasu, die dan ook om die reden in Osaka was en gevraagd had naar de mensen van De Liefde. Ieyasu's eigen residentie was in Edo, dat later de hoofdstad Tokyo zou worden. De Nederlanders dachten, dus ten onrechte, dat het de keizer was die hun ontving. Ieyasu was toen zelfs nog geen shōgun. Dat zou pas in 1603 gebeuren, na de beslissende slag bij Sekigahara in oktober 1600, die door Tokugawa Ieyasu werd gewonnen.

William Adams werd een belangrijke adviseur van de shōgun Tokugawa Ieyasu. Hij werd door hem Anjin-san genoemd (meneer de zeeloods). De huidige wijk Anjinchō in Tokyo is naar hem vernoemd.

Jan Joosten van Lodensteyn bleef in Japan en trouwde een Japanse vrouw. Ook naar hem is in Tokyo een wijk vernoemd: Yasesu.

Melchior van Santvoort heeft in Hirado en Nagasaki gewoond en gewerkt als koopman. In 1639 moest hij, net als vele anderen, Japan verlaten.

Deze pagina is een onderdeel van Uchiyama's website over Japan

<http://www.uchiyama.nl>